

UDK: 930:37(497.5)

Stručni rad / Professional paper

Amir Krpić

Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli

krpic.amir@gmail.com

PREGLED SAVREMENE HRVATSKE HISTORIOGRAFIJE O ŠKOLSTVU (2000-2018)

Apstrakt: U ovom radu donosi se pregled dostignuća historiografije o školstvu u Republici Hrvatskoj u 21. stoljeću. Rad predstavlja pokušaj sumiranja rezultata do kojih je došla najsavremenija hrvatska historiografija o navedenom pitanju. S obzirom na veliki broj raznih vrsta publikacija, u radu su navedeni samo osnovni podaci o njima, tj. podaci u autorima, godini izdanja, izdavačima, časopisima u kojima su objavljeni (ukoliko se radi o člancima), broju stranica i upotrijebljenim bibliografskim jedinicama. U radu se, dakle, nije ulazilo u analizu sadržaja tih publikacija, pa prema tome rad nije ni zamišljen da predstavlja analizu dostignuća hrvatske historiografije o navedenom pitanju u naznačenom periodu. Primarni cilj bio je na jednom mjestu predstaviti sve publikacije koje se odnose na temu rada. Autor ostavlja mogućnost da su neke publikacije, svakako nenamjerno, možda izostavljene iz ovog pregleda.

Ključne riječi: historiografija, Hrvatska, školstvo, historija školstva, 21. stoljeće

Abstract: This paper shows an overview of the achievements of historiography regarding education in the Republic of Croatia in the 21st century. The paper represents an attempt of bringing all results achieved by Croatian historiography regarding the forementioned question. Due to the number of different kinds of publications, only the basic information are represented in the paper, i.e. information about authors, publication year, publishers, journals (for articles), number of pages and bibliography of the publication. Therefore, this paper is not about content analysis of the publications, so it does not pretend to be an analysis of the Croatian historiography achievements regarding the forementioned question in the specified

period. The main aim of this paper was to present all publications regarding the question at one place. The author reserves a possibility that some publications, unintentionally, may have been omitted from this overview.

Keywords: Historiography, Croatia, education, history of education, 21st Century

Historiografija o školstvu u Republici Hrvatskoj do danas je dostigla prilično visok nivo. Osim što je objavljen veliki broj radova o historiji školstva, pokrenuti su i razni projekti na ovu temu. *Hrvatski institut za povijest* u Zagrebu, uz finansijsku podršku *Hrvatske zaklade za znanost*, pokrenuo je naučni projekat *Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj*. Riječ je o troipogodišnjem projektu koji je trajao od septembra 2014. do februara 2018. godine, a koji je, između ostalog, bio posvećen i naučnom istraživanju školstva u Hrvatskoj u 18. i 19. stoljeću.¹

Kao rezultat ovog projekta, objavljen je veliki broj publikacija, građe za historiju školstva, održana je radionica za doktorante, te su upriličene konferencije i izložbe. U Zagrebu je 2017. godine objavljena knjiga građe o historiji školstva. Djelo je nazvano po projektu, dakle „*Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj*.“ Ivana Horbec, Maja Matasović i Vlasta Švoger uredile su dio „*Zakonodavni okvir stvaranja modernoga školstva u Hrvatskoj (18. i 19. stoljeće)*“, a zatim je uvršteno deset članaka – građe o historiji školstva. Ovo djelo sadrži ukupno 459 stranica.² Jedan od rezultata projekta jesu i prijedlozi za reformu školskog zakonodavstva na temeljima historijske građe. Osim toga, objavljene su i neke školske spomenice kao izvor za historiju školstva.³

U toku izvođenja projekta objavljen je i niz pojedinačnih publikacija. Hronološki, prvi u nizu je zbornik radova na njemačkom jeziku „*Die Kroaten an der Wiener Universität. 650 Jahre Universität Wien*“, koji sadrži radove sa naučnog skupa održanog u Beču 10. oktobra 2015. godine povodom 650. godišnjice Univerziteta u Beču.

¹ *Opis projekta*, <http://histedu.isp.hr/> (27. 10. 2018)

² Ivana Horbec, Maja Matasović, Vlasta Švoger, *Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj*, Knjiga I: *Zakonodavni okvir*, 2017.

³ *Građa za povijest školstva*, <http://histedu.isp.hr/građa-za-povijest-skolstva/> (27. 10. 2018)

U zborniku su, među ostalim, objavljeni radovi Vlaste Švoger i Ivane Horbec. Prva je učestvovala sa radom „*Kroatische Intellektuellen – Wiener Studenten im 19. Jahrhundert. Einige Fallstudien*,” a druga sa radom „*Kroatische Studenten in Wien im Zeitalter des aufgeklärten Absolutismus*.”⁴

Zatim je 2016. godine Dinko Župan objavio rad pod naslovom „*Prvih deset godina rada škole u Bocanjevcima*.” Rad je na osam stranica objavljen u petom broju časopisa *Zbornik grada Belišća*, a urađen je na osnovu dostupnih izvještaja i školskih spomenica.⁵ Sljedeće godine Vlasta Švoger je objavila još jedan rad, pod naslovom „*Zeitungen. Plattform für Debatten über die Modernisierung des kroatischen Schulwesens im 19. Jahrhundert*,” u dvanaestom tomu, broju 1 časopisa *History of Education & Children's Literature*. Rad govori o novinskim listovima i njihovoj ulozi u modernizaciji hrvatskog školstva u 19. stoljeću.⁶

Iste godine Dinko Župan je objavio novi rad na temu školstva, a on nosi naslov „*Školovanje slavonskih šumara u Mariabrunnu (1813-1867) s posebnim osvrtom na Adolfa Danhelovskog*.” Rad je objavljen u zborniku radova *Slavonske šume kroz povijest* u Slavonskom Brodu 2017. godine na četrnaest stranica.⁷ Tokom 2018. godine objavljen je niz radova, među kojima je prvi rad Branka Ostajmera sa Hrvatskog instituta za povijest, pod naslovom „*Đakovački učitelj Ivan Kocić Jergović*.” Rad na 26 stranica objavljen je u trinaestom broju časopisa *Zbornik Muzeja Đakovštine*, a klasifikovan je kao izvorni naučni rad. Urađen je na osnovu literature, listova i izvještaja iz vremena o kojem je riječ.⁸

⁴ Znanstveni radovi Vlaste Švoger i Ivane Horbec u zborniku radova „*Die Kroaten an der Wiener Universität. 650 Jahre Universität Wien*”, <http://histedu.isp.hr/znanstveni-rad-kroatische-intellektuellen/> (27. 10. 2018)

⁵ Dinko Župan, „*Prvih deset godina rada škole u Bocanjevcima*”, <http://histedu.isp.hr/dinko-zupan-prvih-deset-godina-rada-skole-u-bocanjevcima/> (27. 10. 2018)

⁶ Vlasta Švoger: „*Zeitungen. Plattform für Debatten über die Modernisierung des kroatischen Schulwesens im 19. Jahrhundert*”, <http://histedu.isp.hr/vlasta-svoger-zeitungen-plattform-fur-debatten-uber-die-modernisierung-des-kroatischen-schulwesens-im-19-jahrhundert/> (27. 10. 2018)

⁷ Dinko Župan, „*Školovanje slavonskih šumara u Mariabrunnu (1813-1867) s posebnim osvrtom na Adolfa Danhelovskog*”, <http://histedu.isp.hr/dinko-zupan-skolovanje-slavonskih-sumara-u-mariabrunnu-1813-1867-s-posebnim-osvrtom-na-adolfa-danhelovskog/> (27. 10. 2018)

⁸ Branko Ostajmer, Đakovački učitelj Ivan Kocić Jergović, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, br. 13, 2017, 67-92.

Na inicijativu naučnog projekta *Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj* organizovana je sekcija *Povijest obrazovanja i školstva* na V kongresu hrvatskih povjesničara, održanom u Zadru u oktobru 2016. godine. Na tom kongresu su učestvovala četiri autora čiji su radovi o historiji školstva i obrazovanja objavljeni u *Časopisu za suvremenu povijest* 2017. godine. Vanni D'Alessio, sa Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, objavio je rad „*Politika obrazovanja i nacionalno pitanje u socijalističkoj Jugoslaviji: škole s talijanskim nastavnim jezikom u Istri i Rijeci.*“ Rad je napisan na 23 stranice, a ocijenjen je kao izvorni naučni rad. Pored brojne literature, autor je koristio i arhivsku građu iz Arhiva Centra za povijesna istraživanja u Rovinju, Državnog arhiva u Rijeci i Diplomatskog arhiva Ministarstva vanjskih poslova Srbije.⁹ U istom broju je na četrnaest stranica objavljen rad „*Štrajk učenika osječke Kraljevske velike gimnazije iz 1912. godine*“ autora Sergeja Filipovića sa Filozofskog fakulteta u Osijeku. I ovaj rad je ocijenjen kao izvorni naučni rad, a pored objavljenih izvora i literature o istraživačkom pitanju, autor je koristio i dokumente iz dva fonda Državnog arhiva u Osijeku.¹⁰

Dalje je objavljen rad ranije spomenutog Branka Ostajmera, koji nosi naslov „*Učiteljstvo Banske Hrvatske u vihoru Velikoga rata.*“ Rad je napisan na petnaest stranica, a klasifikovan je kao prethodno priopćenje. Urađen je na osnovu objavljenih izvora i literature, te arhivske građe iz tri fonda Državnog arhiva u Osijeku. Ovaj rad je objavljen u trećem broju istog časopisa, također 2017. godine.¹¹ U istom broju je objavljen rad pod naslovom „*Učiteljska zadruga (1865. – 1891.) Najstarija učiteljska udruga u Hrvatskoj,*“ koji je ocijenjen kao izvorni naučni rad. Autorica ovog rada, Sonja Gaćina Škalamera iz Hrvatskog školskog muzeja u Zagrebu, koristila je dva fonda građe iz Hrvatskog školskog muzeja, te veći broj objavljenih izvora, listova i literature. Rad je napisan na četrnaest stranica.¹²

⁹ Vanni D'Alessio, *Politika obrazovanja i nacionalno pitanje u socijalističkoj Jugoslaviji: škole s talijanskim nastavnim jezikom u Istri i Rijeci*, *Časopis za suvremenu povijest* (Dalje: *ČSP*), god. 49, br. 2, 2017, 219-240.

¹⁰ Sergej Filipović, *Štrajk učenika osječke Kraljevske velike gimnazije iz 1912. godine*, *ČSP*, god. 49, br. 2, 2017, 243-255.

¹¹ Branko Ostajmer, *Učiteljstvo Banske Hrvatske u vihoru Velikoga rata*, *ČSP*, god. 49, br. 3, 2017, 555-569.

¹² Sonja Gaćina Škalamera, *Učiteljska zadruga (1865. – 1891.) Najstarija učiteljska udruga u Hrvatskoj*, *ČSP*, god. 49, br. 3, 571-584.

Još četiri rada, predstavljena na već spomenutom kongresu hrvatskih historičara, objavljena su u jednom naučnom časopisu. Riječ je o *Povijesnim priložima*, koje izdaje Hrvatski institut za povijest. Sva četiri rada su klasifikovani kao izvorni naučni radovi, a svi su predstavljeni u sekciji *Povijest obrazovanja i školstva* na pomenutom kongresu. Autori radova su Ivana Horbec, Teodora Shek Brnardić, Milan Vrbanus i Vlasta Švoger.

Horbec je napisala rad pod naslovom „*The ‘Quiet Force’: The Role of Legal Education in the Disciplining of the Hungarian and Croatian Nobility in the 1760s*,” napisan na 28 stranica na osnovu domaće i strane literature i objavljenih izvora.¹³ Shek Brnardić je na 24 stranice napisala rad koji nosi naslov „*The Upbringing of Competent and Patriotic Officers: Military Education at the Theresian Military Academy in Wiener Neustadt (1752-1805)*.” Pored brojne domaće i strane literature, autorica je koristila i fondove austrijskog Ratnog arhiva u Beču (*Kriegsarchiv*).¹⁴ Rad Milana Vrbanusa objavljen u ovom časopisu nosi naslov „*Resistance, Conflicts And Contributions To Organising Education In Slavonia In The 18th And The First Decades Of The 19th Century*.” Napisan je na 30 stranica i donosi obilje informacija o obrazovanju u Slavoniji, preuzetih iz velikog broja korištene literature, te *Zagrebačkog kalendara (Zagrabiense Calendarium)*.¹⁵ Četvrti rad je rad „*The 1848 – 1849 Revolutionary Turmoil – Incentive for Changes in Croatia’s Education System*” Vlaste Švoger, koja je ujedno i moderirala sekciju kongresa u kojoj su ovi radovi predstavljeni. Njen rad sadrži 23 stranice, a napisan je na osnovu obimne literature koja se odnosi na istraživačko pitanje, te na osnovu arhivske građe iz tri fonda Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu.¹⁶

¹³ Ivana Horbec, *The ‘Quiet Force’: The Role of Legal Education in the Disciplining of the Hungarian and Croatian Nobility in the 1760s*, *Povijesni prilozi*, god. 53, br. 53, 2017, 81-108.

¹⁴ Teodora Shek Brnardić, *The Upbringing of Competent and Patriotic Officers: Military Education at the Theresian Military Academy in Wiener Neustadt (1752-1805)*, *Povijesni prilozi*, god. 53, br. 53, 2017, 109-132.

¹⁵ Milan Vrbanus, *Resistance, Conflicts And Contributions To Organising Education In Slavonia In The 18th And The First Decades Of The 19th Century*, *Povijesni prilozi*, god. 53, br. 53, 2017, 133-162.

¹⁶ Vlasta Švoger, *The 1848 – 1849 Revolutionary Turmoil – Incentive for Changes in Croatia’s Education System*, *Povijesni prilozi*, god. 53, br. 53, 2017, 163-185.

Švoger je 2017. godine objavila i jedan rad u časopisu *Review of Croatian History*. Naslov rada je „*On the Role of Informal Education in 19th-Century Croatia*,” a napisan je na 24 stranice i klasifikovan kao izvorni naučni rad. Pored brojne literature i objavljenih izvora, autorica je koristila i građu iz *Nacionalne i sveučilišne knjižnice* u Zagrebu.¹⁷ Dakle, naučni projekat *Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj* Hrvatskog instituta za povijest dao je ogroman doprinos historiografiji o školstvu u Hrvatskoj, što se može vidjeti po kvantitetu i kvalitetu radova koji su objavljeni, a koji su rezultat upravo ovog projekta. Kao što se može vidjeti iz gore navedenog, većina tih radova su izvorni naučni radovi, što donosi posebnu težinu i vrijednost ovom projektu.

Na kraju treba spomenuti da su i druge aktivnosti organizovane u sklopu naučnog projekta. Hronološki gledano, najprije je održana radionica za doktorante nazvana *Istraživanje povijesti školstva: građa i metodologija*. Radionica je održana u prostorijama Hrvatskog školskog muzeja u Zagrebu 16. novembra 2015. godine, a ovdje su upriličena predavanja o historiji školstva i obrazovanja.¹⁸ U prostorijama Hrvatskog instituta za povijest 18. i 19. maja 2017. godine održana je sadržajem veoma bogata međunarodna konferencija pod nazivom *Being a student in the Habsburg monarchy*. Na konferenciji, koja je organizovana u četiri sesije, učestvovali su izlagači iz Slovenije, Italije, Austrije, Mađarske, Slovačke, Nizozemske, Srbije, Rusije, Japana i Hrvatske. Ukupno je predstavljeno osam radova hrvatskih izlagača, a to su: „*Education Interrupted: Reasons why Bosnian Clerics Discontinued Scholarships*“ autora Rudolfa Barišića; „*Multilingual Educational Trajectories in the Austro-Hungarian Empire: Two Autobiographical Accounts*“ autorica Olge Orlić i Anite Sujoldžić; „*Upbringing and Early Education in the 19th Century Memoirs*“ autora Zrinka Novosela; „*Being a Female Pupil – Education of Middle Class Girls in Croatia in the Second Half of the 19th Century*“ autora Dinka Župana; „*Students from a Small Country in the Big City – Croats Studying in Vienna in the 19th*

¹⁷ Vlasta Švoger, *On the Role of Informal Education in 19th-Century Croatia*, *Review of Croatian History*, god. 13, br. 1, 2017, 79-102.

¹⁸ *Radionica za doktorande*, <http://histedu.isp.hr/radionica-za-doktorande/> (27. 10. 2018)

Century“ autorice Vlaste Švoger; „*The Everyday Life of Cadets at the Wiener Neustadt Military Academy as Represented on the Paintings by Bernhard Albrecht (1785-1793)*“ autorice Teodore Shak Brnardić; „*From Lecture Halls to Taverns. Everyday Life of Croatian Students in Vienna*“ autorice Iskre Iveljić; „*Croatian Academic Societies in Graz in the Late 19th and the Early 20th Centurie*“ autora Branka Ostajmera i „*Students' Magazines at the Beginning of the 20th Century in Zagreb*“ autorice Tihane Luetić.¹⁹

U pauzi tokom drugog dana održavanja konferencije u Pompejanskoj dvorani Hrvatskog instituta za povijest upriličena je i izložba *Biti učenik u Hrvatskoj u dugom 19. stoljeću*, čiji je autor bio Dinko Župan. Izložba se dotakla skoro svih aspekata školovanja u Hrvatskoj u naznačenom periodu.²⁰

Osim radova nastalih kao rezultat pomenutog projekta, u Hrvatskoj je od 2000. do 2018. godine objavljen veliki broj pojedinačnih radova koji dotiču teme iz historije školstva. Prije nego pređemo na te radove pojedinačno, treba spomenuti naučni skup posvećen historiji školstva, održan 10. i 11. aprila 2014. godine u Zagrebu. Naučni skup pod nazivom *Hrvatsko školstvo u 20. stoljeću* organizovala je Matica hrvatska, a na njemu je predstavljeno 28 radova. Ovdje ih navodimo u vidu popisa:²¹

- Dinko Župan, Mažuranićeva reforma pučkog školstva: Temelj modernog osnovnog školstva u Hrvatskoj,
- Štefka Batinić, Pedagoška reforma škole u Hrvatskoj između dva svjetska rata,
- Egon Kraljević, Politički utjecaji i previranja u prosvjeti i školstvu u Hrvatskoj za vrijeme Kraljevine SHS / Jugoslavije,
- Ljerka Vuk, Razvoj školstva u vrijeme djelovanja Stjepana Radića u Kraljevini SHS,
- Irena Živoder, Razvoj osnovnog školstva u Novoj Rači: od austro-ugarskog modela do suvremenog školstva,

¹⁹ *Conference Being a student in the Habsburg Monarchy*, <http://histedu.isp.hr/conference-being-a-student/> (27. 10. 2018)

²⁰ *Izložba Biti učenik u Hrvatskoj u dugom 19. stoljeću*, <http://histedu.isp.hr/izlozba/>(27. 10. 2018)

²¹ *Znanstveni skup „Hrvatsko školstvo u 20. stoljeću“*, <http://www.historiografija.hr/news.php?id=734> (27. 10. 2018)

- Sanda Uglešić, Položaj učiteljstva u pučkim školama zadarskog kotara na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće,
- Suzana Jagić, Materijalni položaj škola i učitelja Hrvatskog zagorja u Kraljevstvu Srba, Hrvata i Slovenaca (1918–1929),
- Zlata Živaković-Kerže, Od Prve gimnazije 1729. do Prve gimnazije 1992.: Osvrt na razvoj gimnazijskog školovanja u Osijeku,
- Tihana Luetić, Tihomir Vukelja, Od mature do profesure: kvantitativni aspekt odnosa srednjih škola i Matematičkoprirodoslovnoga odjela Mudroslovnog fakulteta,
- Tatjana Šarić, Komunistička vlast, Sveučilište i studenti u NRH 1945–1953.,
- Snježana Koren, Politike nastave povijesti u 20. stoljeću: mijene i kontinuiteti,
- Marijana Matijević, Koncept dolaska Hrvata u udžbenicima povijesti u 20. st.,
- Kristina Giacometti, Irena Živoder, Promjena osnovne tematske matrice hrvatske dječje književnosti i metamorfoza teksta u udžbenicima povijesti 1990–2000.: nacionalni determinizam i oblikovanje nove kulturološke paradigme,
- Goran Đurđević, Mate Vučić, Poruka s karata: analiza geografskih karata u udžbenicima povijesti 1918–1991.,
- Mirjana Werner, Hrvatska nastava u njemačkoj saveznoj državi Sjevernoj Rajni-Vestfaliji, Nordrhein – Westfalen (NRW),
- Petar Kerže, Od Bučara i Sorlinija do Gabrijelića: osvrt na promjene i programe tjelovježbe, tj. tjelesne i zdravstvene kulture, u pučkoj (osnovnoj) školi i gimnaziji u 19. i 20. stoljeću,
- Dubravka Smajić, Mirko Divković – ravnatelj zagrebačke gimnazije i hrvatski gramatičar,
- Marko Tokić, Jadranka Damjanov: uspostava obrazovanja u likovnoj umjetnosti,
- Slađana Josipović Batorek, Prosvjetna politika druge

Jugoslavije prema religiji i položaj katoličkog vjeronauka u državnim školama,

- Estera Radičević, Nastavna sredstva i pomagala u Privatnoj školi Milosrdnih sestara Sv. Križa,
- Tamara Jurkić Sviben, Inovacije u nastavi hrvatskoga jezika u Istri šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća s posebnim osvrtom na povijest prve eksperimentalne Osnovne škole Neven Kirac u Puli,
- Ivana Milković, Pregled čitanki i udžbenika hrvatskoga jezika za mlađe razrede osnovne škole krajem 20. stoljeća,
- Kristina Džin, Uloga Arheološkog muzeja Istre iz Pule u baštinskom obrazovanju mladih,
- Zlatan Varelija, Hrvatsko školstvo na području sjeverozapadne Istre do kraja Prvoga svjetskog rata,
- Ante Bralić, Branko Kasalo, Obrazovanje pod okupacijom – zadarske srednje škole na hrvatskom jeziku i talijanska vlast 1918-1921.,
- Ante Gverić, Školovanje pod okupacijom – zadarska bogoslovija (teologija) 1918–1922.,
- Barbara Riman, Kristina Riman, Slovensko nastavno osoblje u osječkim gimnazijama 1855–1945.,
- Elvira Islamović, Kulturni i obrazovni život Hrvata u Bosni i Hercegovini za vrijeme austro-ugarske uprave s posebnim osvrtom na Okrug Bihać.

Među pojedinačnim radovima, koje ćemo u ostalim slučajevima hronološki navoditi, najprije treba istaći tri knjige o historiji školstva. Prva je objavljena 2000. godine pod naslovom „*Povijest školstva u Petrinji 1700.-2000.*“, koju je u izdanju Matice hrvatske objavio Ivica Golec. Knjiga je napisana na 561 stranici i objavljena je u Petrinji. Sastoji se od osam dijelova, u kojima se autor dotiče posebnih tema vezanih za školstvo u Petrinji.²²

²² Margareta Matijević, *Ivica Golec, Povijest školstva u Petrinji 1700.-2000.*, Matica hrvatska Petrinja, Petrinja, 2000., 561 str., *Croatia Christiana periodica*, vol. 25, br. 47, 2001, 295-297.

Druga je monografija, koju je priredila Biserka Brešić, o jednoj zagrebačkoj školi pod naslovom „*Zagrebačka XV. gimnazija 1964. - 2008.: XV. matematička - MIOC - XV. gimnazija*,” objavljena na 324 stranice 2008. godine u izdanju Školske knjige u Zagrebu.²³ Potom je 2009. godine u izdanju Filozofskog fakulteta u Osijeku i HKPZ Slavonski Brod objavljena knjiga pod naslovom „*Povijest hrvatskog školstva i pedagogije*,” autora Emerika Munjiza sa Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Osijeku. Zapravo je riječ o udžbeniku sastavljenom od pet dijelova, od kojih je drugi dio posvećen historiji školstva. Knjiga je napisana na 289 stranica i predstavljena u Osijeku.²⁴

Kada su u pitanju članci objavljeni u časopisima, takvih je na desetine objavljeno u periodu od 2000. do 2018. godine. Ivan Pažanin je 2000. godine objavio rad pod naslovom „*Školstvo u trogirskom kraju u 19. i 20. stoljeću*,” u časopisu *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*. Rad je ocijenjen kao izvorni naučni rad, a napisan je na 80 stranica. U izradi rada autor je koristio veliki broj referenci – izvora i literature, te ostavio 154 podložne napomene.²⁵

U časopisu *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja* 2005. godine rad je objavila Castilia Manea-Grgin sa Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu. Rad nosi naslov „*Proces opismenjavanja i nastanak lokalne inteligencije kod karaševskih Hrvata u 18. stoljeću*,” a napisan je na 27 stranica i ocijenjen kao izvorni naučni rad. Uz upotrebu literature na engleskom, hrvatskom i rumunskom jeziku, autorica je koristila i neobjavljene izvore iz četiri fonda Župnog arhiva u Karaševu, te Muzeja Banata u Temišvaru (*Muzeul Banatului Timișoara*).²⁶

²³ *Zagrebačka XV. gimnazija 1964. - 2008.: XV. Matematička - MIOC - XV. Gimnazija*, https://books.google.ba/books/about/Zagreba%C4%8Dka_XV_Gimnazija.html?id=9ro1cgAACAAJ&redir_esc=y (28. 10. 2018)

²⁴ Mirko Lukaš, Emerik Munjiza, *Povijest hrvatskog školstva i pedagogije*, Filozofski fakultet Osijek i HPKZ Slavonski Brod, Osijek 2009., 289 str., *Život i škola*, vol. 56, br. 23, 2010, 225-228.

²⁵ Ivan Pažanin, *Školstvo u trogirskom kraju u 19. i 20. stoljeću*, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 42, 2000, 333-412.

²⁶ Castilia Manea-Grgin, *Proces opismenjavanja i nastanak lokalne inteligencije kod karaševskih Hrvata u 18. stoljeću*, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, god. 14, br. 4-5, 2005, 663-689.

Dva rada objavljena su 2006. godine u časopisu *Acta medico-historica Adriatica*. Članak pod naslovom „Začeci i razvoj medicinskih škola u Rijeci“ objavio je Milan Zgrablić sa Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Iako po zanimanju nije historičar, autor je u svom radu na četrnaest stranica kao reference koristio literaturu i dva izvora prvog reda.²⁷ Drugi je rad Vesne Vučevac Bajt sa Katedre za povijest veterinastva pri Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Rad nosi naslov „Razvoj veterinarskog školstva u svijetu s posebnim osvrtom na prilike u Hrvatskoj,“ napisan na sedam stranica. Autorica je koristila tri reference, bez upotrebe izvora prvog reda. I ovaj i prethodno navedeni rad ocijenjeni su kao pregledni radovi.²⁸

Sljedeće 2007. godine također su objavljena dva rada o historiji školstva. Jedan je objavljen u časopisu *Odgojne znanosti* koji izdaje Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a nosi naslov „Iz povijesti osnovne škole u Hrvatskoj u razdoblju od 1918. do 1941.“ Autorica rada je Dubravka Miljković, koja je ovaj rad napisala na šesnaest stranica. Napisan samo na osnovu literature, klasifikovan je kao stručni rad.²⁹ Drugi rad, klasifikovan kao prethodno priopćenje, napisao je Boris Zakošek, a objavljen je u *Časopisu za povijest Zapadne Hrvatske*. Rad nosi naslov „Barun Franz Reyer i osnivanje privatne škole za djevojčice u Voloskom 1884. godine,“ a napisan je na deset stranica. Autor je koristio samo šest referenci, ali polovinu od toga čine dokumenti iz tri fonda Hrvatskog državnog arhiva u Rijeci.³⁰

U časopisu *Liberallium* koji izdaju Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i Odsjek za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku, 2008. godine je objavljen rad „Reforma školstva u vrijeme Druge austrijske uprave u Dalmaciji i knjižnice pučkih škola,“ autorice Ivanke Kuić iz Sveučilišne knjižnice u Splitu. Ovaj rad na dvadeset stranica klasifikovan je kao pregledni

²⁷ Milan Zgrablić, Začeci i razvoj medicinskih škola u Rijeci, *Acta medico-historica Adriatica*, vol. 4, br. 1, 2007, 97-110.

²⁸ Vesna Vučevac Bajt, Razvoj veterinarskog školstva u svijetu s posebnim osvrtom na prilike u Hrvatskoj, *Acta medico-historica Adriatica*, vol. 4, br. 1, 2007, 121-127.

²⁹ Dubravka Miljković, Iz povijesti osnovne škole u Hrvatskoj u razdoblju od 1918. do 1941., *Odgojne znanosti*, vol. 9, br. 1, 2007, 135-150.

³⁰ Boris Zakošek, Barun Franz Reyer i osnivanje privatne škole za djevojčice u Voloskom 1884. godine, *Časopis za povijest Zapadne Hrvatske*, br. 2-3, 2007/08, 95-104.

naučni rad, za čiju je izradu autorica koristila pretežno literaturu i nekoliko objavljenih izvora.³¹

Dva rada je 2008. godine objavila Suzana Jagić. Jedan je izvorni naučni rad, objavljen u časopisu *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* koji izdaje Filozofski fakultet u Zagrebu. Taj rad nosi naslov „Učiteljstvo kotara Ivanec od sredine 19. stoljeća do 1918. godine,“ a napisan je na šesnaest stranica korištenjem literature, objavljenih izvora, te građe iz Hrvatskog državnog arhiva, Državnog arhiva Varaždin te školskih arhiva osnovnih i pučkih škola o kojima se govori.³² Drugi njen rad ocijenjen je kao stručni rad, a u koautorstvu sa Sonjom Poljak objavljen je u časopisu *Povijest u nastavi* koji izdaje Društvo za hrvatsku povijesnicu u Zagrebu. Rad je naslovljen „Nastava povijesti u OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog u Ivancu: Aktivnosti tijekom školske godine 2007./2008. utemeljene na suvremenim nastavnim metodama,“ a napisan je na devetnaest stranica na osnovu literature i web referenci.³³

U 2009. godini objavljena su dva rada. Ivanka Horbec sa *Instituta za povijest* u Zagrebu objavila je rad „»Učiti administraciju«: školovanje javnih službenika u 18. stoljeću.“ Rad je objavljen u časopisu *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave* na 45 stranica. U stilu profesionalne historičarke, autorica je koristila veliki broj referenci u vidu literature, te arhivsku građu iz sljedećih arhiva: Državni arhiv u Zagrebu, Hrvatski državni arhiv, Mađarski državni arhiv (*Magyar Országos Levéltár*), Austrijski državni arhiv (*Österreichisches Staatsarchiv*) i Arhiv Hrvatske.³⁴ Drugi rad iz ove godine nosi naslov „Povijesne okolnosti osnutka pučkih škola u Višnjici, Ivancu, Maruševcu i Bedinji 1839. godine,“ autorice Suzane Jagić. Rad je napisan na dvanaest stranica na osnovu školskih i župnih arhiva,

³¹ Ivanka Kuić, Reforma školstva u vrijeme Druge austrijske uprave u Dalmaciji i knjižnice pučkih škola, *Libellarium*, vol. 1, br. 2, 2008, 243-262.

³² Suzana Jagić, Učiteljstvo kotara Ivanec od sredine 19. stoljeća do 1918. godine, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, vol. 40, br. 1, 2008, 175-187.

³³ Suzana Jagić, Nastava povijesti u OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog u Ivancu: Aktivnosti tijekom školske godine 2007./2008. utemeljene na suvremenim nastavnim metodama, *Povijest u nastavi*, vol. 6, br. 12, 2008, 233-251.

³⁴ Ivanka Horbec, »Učiti administraciju«: školovanje javnih službenika u 18. stoljeću, *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave*, vol. 9, br. 4, 2009, 1011-1055.

Hrvatskog državnog arhiva i Državnog arhiva Varaždin, te nekoliko objavljenih izvora i literature. Ocijenjen je kao pregledni naučni rad, a objavljen je u časopisu *Kaj* koji izdaje *Kajkavsko spravišće – Društvo za širenje i unapređivanje znanosti i umjetnosti*.³⁵

U časopisu *Napredak* koji izdaju Hrvatski pedagoško-književni zbor i Filozofski fakultet u Splitu 2010. godine objavljen je izvorni naučni rad autora Ivane Šapine i Siniše Opića. Rad na šesnaest stranica nosi naslov „*Razvoj školstva u Hrvatskoj Kostajnici*,” a napisan je na osnovu literature i fondova Državnog arhiva Sisak i Hrvatskog školskog muzeja.³⁶

U 2011. godini objavljena su dva rada. Jedan je napisala već spominjana Dubravka Miljković, u koautorstvu sa Štefkom Batinić iz Hrvatskog školskog muzeja. Njihov rad nosi naslov „*Iz povijesti hrvatskoga srednjega školstva u razdoblju od 1918. – 1940.*,” a objavljen je u časopisu *Napredak*. Napisan je na pretežno na osnovu literature uz nekoliko objavljenih izvora, a ocijenjen je kao pregledni rad.³⁷ Drugi rad je djelo Tatjane Brlek iz Muzeja Hrvatskoga zagorja i Muzeja „Staro selo“ Kumrovec. Rad nosi naslov „*Razred kumrovečke niže pučke škole: novi stalni postav u Muzeju “Staro selo” Kumrovec*,” u kojem autorica govori o razvoju školstva u Kumrovcu. Napisan je na pet stranica korištenjem literature i jednog izvora, a objavljen u časopisu *Informatica museologica* koji izdaje Muzejski dokumentacijski centar u Zagrebu.³⁸

Tokom 2012. godine četiri autora su objavila radove o historiji školstva. Maja Rukavina sa Učiteljskog fakulteta u Rijeci objavila je rad, ocijenjen kao prethodno priopćenje, pod naslovom „*Povijesni pregled razvoja osnovne škole u Lici s osvrtom na grad Gospić*.” Rad je objavljen u časopisu *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja*

³⁵ Suzana Jagić, Povijesne okolnosti osnutka pučkih škola u Višnjici, Ivancu, Maruševcu i Bedinji 1839. godine, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu*, vol. 42, br. 4-5, 2009, 115-126.

³⁶ Ivana Šapina, Siniša Opić, Razvoj školstva u Hrvatskoj Kostajnici, *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, vol. 151, br. 1, 2010, 120-135.

³⁷ Dubravka Miljković, Štefka Batinić, Iz povijesti hrvatskoga srednjega školstva u razdoblju od 1918. – 1940., *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, vol. 152, br. 3-4, 2011, 495-520.

³⁸ Tatjana Brlek, Razred kumrovečke niže pučke škole: novi stalni postav u Muzeju “Staro selo” Kumrovec, *Informatica museologica*, vol. 42, br. 1-4, 2011, 87-91.

i obrazovanja koji izdaje Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Napisan na osnovu literature, rad ima četrnaest stranica.³⁹ Pregledni rad pod naslovom „Napredak o odgoju djevojčica u obveznom hrvatskom školstvu druge polovine XIX. stoljeća“ u časopisu *Napredak* objavio je ranije spomenuti Emerik Munjiza sa Filozofskog fakulteta u Osijeku. Rad ima četrnaest stranica, a pored referentne literature, autor je koristio osam objavljenih izvora.⁴⁰

Do sada često puta spomenuta Vlasta Švoger objavila je izvorni naučni rad pod naslovom „O temeljima modernoga školstva u Habsburškoj Monarhiji i Hrvatskoj.“ Rad je objavljen u časopisu *Povijesni prilozi* na 20 stranica. Autorica je ostavila 50 podložnih napomena, a rad je napisala na osnovu literature, objavljenih izvora, više brojeva lista *Wiener Zeitung*, te arhivske građe Hrvatskog državnog arhiva.⁴¹ Tvrtko Božić iz OŠ Fran Krsto Frankopan na Krku napisao je pregledni rad pod naslovom „Povijest osnovnog školstva u Baški.“ Rad je napisan na šesnaest stranica na osnovu tri reference literature, a objavljen je u časopisu *Povijest u nastavi*. Autor u radu obrađuje period od 15. do kraja 20. stoljeća.⁴²

U 2013. godini objavljena su tri rada u tri različita časopisa. Nada Bezić iz Hrvatskog glazbenog zavoda objavila je članak „Pettanova neobjavljena knjiga 150 godina muzičke škole «Vatroslav Lisinski» - Zagreb“ u časopisu *Arti musices: hrvatski muzikološki zbornik* koji izdaju Hrvatsko muzikološko društvo, Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU i Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu. Rad je klasifikovan kao prethodno priopćenje, napisan na deset stranica na osnovu literature i nekoliko objavljenih izvora.⁴³ U časopisu *Scrinia*

³⁹ Maja Rukavina, *Povijesni pregled razvoja osnovne škole u Lici s osvrtom na grad Gospić, Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 58, br. 28, 2012, 116-128.

⁴⁰ Emerik Munjiza, *Napredak o odgoju djevojčica u obveznom hrvatskom školstvu druge polovine XIX. stoljeća, Napredak: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, vol. 153, br. 2, 2012, 279-292.

⁴¹ Vlasta Švoger, *O temeljima modernoga školstva u Habsburškoj Monarhiji i Hrvatskoj, Povijesni prilozi*, br. 42, 2012, 309-328.

⁴² Tvrtko Božić, *Povijest osnovnog školstva u Baški, Povijest u nastavi*, vol. 10, br. 20, 2012, 217-232.

⁴³ Nada Bezić, *Pettanova neobjavljena knjiga 150 godina muzičke škole «Vatroslav Lisinski» - Zagreb, Arti musices: hrvatski muzikološki zbornik*, vol. 44, br. 2, 2013, 305-313.

Slavonica koji izdaje Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje 2013. godine je objavljen rad pod naslovom „*Slavonska generalkomanda: prilozi za povijest školstva,*“ autorice Mice Orban Kljajić. Rad je napisan na 54 stranica i ocijenjen je kao stručni rad. U radu se zapravo donosi građa za historiju školstva, koja potiče iz slavonske generalkomande, u punom transkriptu na njemačkom jeziku i prevodu na hrvatski jezik.⁴⁴

Branko Kukurin iz Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti objavio je 2013. godine rad pod naslovom „*Prilozi za povijest školstva na području općine Matulji za vrijeme talijanske fašističke okupacije 1920.-1943.*“ Rad je objavljen u časopisu *Problemi sjevernog Jadrana* koji izdaje gore navedena institucija sa koje autor rada dolazi. Napisan na 36 stranica, rad je ocijenjen kao pregledni, a većinu rada čine doneseni prilozi na italijanskom jeziku sa hrvatskim prevodom. Rad se, prema tome, može kategorisati u građu.⁴⁵

U 2014. godini objavljeno je više radova na temu historije školstva. U časopisu *Hrvatski: časopis za teoriju i praksu nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture*, koji izdaje Hrvatsko filološko društvo u Zagrebu, Mate Milas je objavio rad pod naslovom „*Prilog proučavanju povijesti nastave gramatike*“ na 23 stranice. Rad je ocijenjen kao pregledni rad, a napisan je na osnovu literature i manjeg broja objavljenih izvora, te nekoliko web referenci.⁴⁶ Ostali radovi iz te godine objavljeni su u časopisu *Anali za povijest odgoja* koji izdaje Hrvatski školski muzej u Zagrebu. Ukupno je objavljeno šest radova, od čega su tri izvorna naučna rada, dva stručna i jedan pregledni. Izvorne naučne radove objavili su Franko Mirošević, Frano Glavina i Marijan Ivanković Škrinjar. Autori stručnih radova su Sonja Gaćina Škalamera i Frano Glavina, a pregledni rad je djelo Izabele Jakarić Vonić.

⁴⁴ Mica Orban Kljajić, *Slavonska generalkomanda: prilozi za povijest školstva, Scrinia Slavonica*, br. 13, 2013, 389-442.

⁴⁵ Branko Kukurin, *Prilozi za povijest školstva na području općine Matulji za vrijeme talijanske fašističke okupacije 1920.-1943.*, *Problemi sjevernog Jadrana*, br. 12, 2013, 289-324.

⁴⁶ Mate Milas, *Prilog proučavanju povijesti nastave gramatike, Hrvatski: časopis za teoriju i praksu nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture*, god. XII, br. 2, 2004, 53-75.

Miroševićev rad nosi naslov „*Pučko školstvo i pismenost u Zagrebu u Prvom svjetskom ratu*,” koji je napisan na 36 stranica na osnovu literature i objavljenih izvora – ukupno jedanaest referenci. Autor je u radu ostavio 115 podložnih napomena i donio veliku količinu podataka i informacija, od kojih su mnoge predstavljane unutar osamnaest tablica, koliko ih je autor uredio.⁴⁷ Rad Marijana Ivankovića Škrinjara je napisan na dvanaest stranica, a nosi naslov „*Više djevojačke škole ženskih crkvenih redova u Hrvatskoj i Slavoniji na prijelazu stoljeća: prema Zbirci školskih izvješća Hrvatskoga školskog muzeja*.” Autor je za izradu rada koristio veći broj web referenci i literature, te šesnaest referenci objavljenih izvora.⁴⁸

Kako je navedeno, dva rada su djelo Frane Glavine. Izvorni naučni rad nosi naslov „*Prilog povijesti pučkoga školstva na poluotoku Pelješcu sredinom 19. stoljeća*,” napisan na dvadeset stranica sa 73 podložne napomen. Pored velikog broja referenci literature i objavljenih izvora, autor je koristio i arhivsku građu iz Državnog arhiva u Dubrovniku, Državnog arhiva u Zadru, Arhiva Pelješkog dekanata, Arhiva trpanjske župe i lične arhive, zatim bibliotečki fond Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Znanstvene biblioteke Dubrovnik, te muzejsku građu Hrvatskog školskog muzeja u Zagrebu.⁴⁹ Stručni rad koji je isti autor objavio u ovom broju časopisa nosi naslov „*Izvjeshće školskoga nadzornika, dekana Pelješca, don Mata Štuka biskupskom konsistoriju u Dubrovniku od 12. rujna 1857. o školskim prilikama u njegovu dekanatu*.” U ovom radu na četrnaest stranica autor je koristio pretežno literaturu, a donosi i puni transkript izvještaja pisan italijanskim jezikom, do kojeg je došao u Arhivu Pelješkog dekanata.⁵⁰

⁴⁷ Franko Mirošević, *Pučko školstvo i pismenost u Zagrebu u Prvom svjetskom ratu, Anali za povijest odgoja* (Dalje: APO), god. 13, br. 13, 2014, 9-44.

⁴⁸ Marijan Ivanković Škrinjar, *Više djevojačke škole ženskih crkvenih redova u Hrvatskoj i Slavoniji na prijelazu stoljeća: prema Zbirci školskih izvješća Hrvatskoga školskog muzeja*, APO, god. 13, br. 13, 2014, 65-76.

⁴⁹ Frano Glavina, *Prilog povijesti pučkoga školstva na poluotoku Pelješcu sredinom 19. stoljeća*, APO, god. 13, br. 13, 2014, 45-64.

⁵⁰ Frano Glavina, *Izvjeshće školskoga nadzornika, dekana Pelješca, don Mata Štuka biskupskom konsistoriju u Dubrovniku od 12. rujna 1857. o školskim prilikama u njegovu dekanatu*, APO, god. 13, br. 13, 2014, 135-148.

Drugi stručni rad u ovom broju časopisa je „*Zakon o pučkim školama i preparandijama u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji iz 1874. godine: sto četrdeseta obljetnica hrvatskoga zakona o obveznom obrazovanju*“ autorice Sonje Gaćine Škalamere. U radu tekstualnog tipa, bez tabelarnih prikaza i sa manjim brojem podložnih napomena, napisanom na 35 stranica autorica je koristila pretežno literaturu, uz tri objavljena izvora iz 19. stoljeća.⁵¹ Pregledni rad Izabele Jakarić Vonić, objavljenom u ovom broju, nosi naslov „*Građa Hrvatske učiteljske kulturno-pripomoćne zadruge “Ivan Filipović” u Arhivskoj zbirci Hrvatskoga školskog muzeja.*“ Ovaj rad na sedam stranica autorica je napisala na osnovu literature, te jednog fonda muzejske građe Hrvatskog školskog muzeja. U prilogu na kraju rada, autorica je dala i klasifikacijsku shemu fonda koji je koristila.⁵²

U sljedećem, četrnaestom broju časopisa *Anali za povijest odgoja*, objavljen je jedan rad koji se direktno odnosi na historiju školstva. Autor rada je Domagoj Štefančić iz *Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata* u Zagrebu. Njegov rad „*Osnovno i srednje školstvo na okupiranog području Republike Hrvatske 1991. – 1995.*“ je ocijenjen kao pregledni rad, napisan na 37 stranica. Autor je u radu ostavio 69 podložnih napomena, nekoliko priloga (izvještaja, odluka i sl.), a za izradu rada korištena je pretežno literatura, te brojna građa institucije sa koje autor dolazi.⁵³

U istoj godini, 2015, objavljen je stručni rad autora Vjenceslava Herouta u časopisu *Zbornik Janković*, koji izdaje Ogranak Matice hrvatske Daruvar. Heroutov rad nosi naslov „*Prilog za povijest daruvarskoga pučkog školstva za drugu polovinu 19. stoljeća,*“ napisan na 22 stranice. Autor je u radu ostavio nekoliko priloga (nacrt zgrade pučke škole, najstariju matičnu knjigu), 60 podložnih napomena, a za izradu rada koristio je literaturu, objavljene izvore i arhivsku građu Arhiva župne crkve Daruvar, Arhiva samostana sestara

⁵¹ Sonja Gaćina Škalamera, *Zakon o pučkim školama i preparandijama u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji iz 1874. godine: sto četrdeseta obljetnica hrvatskoga zakona o obveznom obrazovanju*, *APO*, god. 13, br. 13, 2014, 99-133.

⁵² Izabela Jakarić Vonić, *Građa Hrvatske učiteljske kulturno-pripomoćne zadruge “Ivan Filipović” u Arhivskoj zbirci Hrvatskoga školskog muzeja*, *APO*, god. 13, br. 13, 2014, 77-83.

⁵³ Domagoj Štefančić, *Osnovno i srednje školstvo na okupiranog području Republike Hrvatske 1991. – 1995.*, *APO*, god. 14, br. 14, 2015, 69-105.

milosrdnica Daruvar i Hrvatskog državnog arhiva Bjelovar.⁵⁴ Ovome treba dodati da je 2015. godine na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Rijeci odbranjen diplomski rad pod naslovom „*Osnovno školstvo Narodne republike Hrvatske (1945.-1952.)*.“ Rad je pod mentorstvom Darka Dukovskog uradila Ivana Španić. Rad se sastoji od četiri poglavlja koja govore o infrastrukturi, nastavnim planovima i programima, prosvjetnoj politici i politizaciji škole. Ukupno sadrži 45 stranica, a napisan je na osnovu literature u vidu knjiga i naučnih članaka, te pet listova i novina.⁵⁵

S obzirom da brojevi *Anala za povijest odgoja* iz 2016. i 2017. godine, kako se čini, nisu izlazili, za te godine imamo samo jedan rad. Također je riječ o završnom radu na Filozofskom fakultet u Rijeci, čiji je autor Lara Dobrić. Ona je pod mentorstvom Andree Roknić Bežanić napisala rad pod naslovom „*List Naša sloga o pitanju školstva u Istri (U razdoblju 1870. – 1874. i 1900. – 1904.)*.“ Rad je napisan na ukupno 30 stranica na osnovu literature i lista *Naša sloga* iz perioda o kojem je riječ.⁵⁶ Također treba spomenuti da je 2017. godine Sergej Filipović objavio rad „*Reformacija i protureformacija u školskim udžbenicima povijesti*“, predstavljen na Međunarodnom interdisciplinarnom naučnom skupu *Reformacija u Europi i njezini odjeci: Povodom 500. obljetnice Lutherovih teza*, održanom u 19. i 20. oktobra 2017. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku. U radu autor analizira poimanje reformacije i protureformacije u udžbenicima za historiju, te ih postavlja u odgovarajući historijski kontekst društveno-političkih dešavanja.⁵⁷

Novi broj časopisa *Anali za povijest odgoja* objavljen je za 2018. godinu i u njemu su četiri radova koja se odnose na historiju školstva u Hrvatskoj. Pregledni rad pod naslovom „*Zajednice doma i škole u*

⁵⁴ Vjenceslav Herout, Prilog za povijest daruvarskoga pučkog školstva za drugu polovinu 19. stoljeća, *Zbornik Janković*, god. 1, br. 1, 2015, 51-72.

⁵⁵ Ivana Španić, *Osnovno školstvo Narodne republike Hrvatske (1945.-1952.)*, Diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2015.

⁵⁶ Lara Dobrić, *List Naša sloga o pitanju školstva u Istri (U razdoblju 1870. – 1874. i 1900. – 1904.)*, Završni rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2016.

⁵⁷ Sergej Filipović, *Reformacija i protureformacija u školskim udžbenicima povijesti u: Međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup Reformacija u Europi i njezini odjeci: Povodom 500. obljetnice Lutherovih teza: Knjižica sažetaka*, 2017, 34.

Zagrebu 30-ih godina 20. stoljeća i njihova socijalna komponenta“ napisali su Ines Zorko i Tomislav Zorko na petnaest stranica. Autori su za pisanje rada koristili nekoliko knjiga, više objavljenih izvora, te jedan fond Državnog arhiva u Zagrebu.⁵⁸

Preostala tri rada donosi uredništvo časopisa, a riječ je o historijskoj građi za historiju školstva. U jednom radu se donosi „*Školski i nastavni red za pučke učione u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji*“ iz 1875. godine na trinaest stranica.⁵⁹ U drugom se donosi „*NAREDBA od 8. rujna 1875., br. 4069., ob upravi pučkih školah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji,*“ također iz 1875. godine. Dokument se donosi na sedamnaest stranica.⁶⁰ Treći izvor koji se donosi je „*Naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 6. listopada 1875. br. 4613. kojom se za pučke učione u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji izdaju ustanove „o polazku škole“;*“ iz 1875. godine na sedam stranica.⁶¹

Zaključak

Na osnovu navedenog možemo reći da da je u protekle skoro dvije decenije hrvatska historiografija generalno postigla zapažene rezultate kada je u pitanju historija školstva. Jedan dio ukupnih ostvarenja nastao je kao rezultat institucionalnog djelovanja, ali može se reći da je značajno veći dio nastao kao rezultat privatne inicijative historičara i drugih istraživača, bilo da su ti rezultati objavljeni u obliku monografija ili članaka u časopisima i zbornicima radova. Uspješno su izvedeni projekti, objavljene su knjige i zbornici

⁵⁸ Ines Zorko, Tomislav Zorko, Zajednice doma i škole u Zagrebu 30-ih godina 20. stoljeća i njihova socijalna komponenta, *APO*, god. 15/16, br. 15/16, 2018, 59-73.

⁵⁹ Školski i nastavni red za pučke škole u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, *APO*, god. 15/16, br. 15/16, 2018, 113-125.

⁶⁰ NAREDBA od 8. rujna 1875., br. 4069., ob upravi pučkih školah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, *APO*, god. 15/16, br. 15/16, 2018, 126-142.

⁶¹ Naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 6. listopada 1875. br. 4613. kojom se za pučke učione u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji izdaju ustanove „o polazku škole“, *APO*, god. 15/16, br. 15/16, 2018, 143-149.

radova, te veliki broj pojedinačnih članaka u raznim naučnim časopisima. Na stranicama ovoga rada navedeno je preko pedeset imena pojedinaca koji su dali svoj doprinos u istraživanju školstva u hrvatskoj historiji. Istraživački napori obuhvatili su različite segmente školstva u prošlosti, kao i različite dijelove Republike Hrvatske. Sve to govori o respektabilnom nivou dostignuća hrvatske historiografije o navedenom pitanju, bar u kvantitativnom pogledu. S obzirom da analiza sadržaja predstavljenih publikacija, kako je na početku navedeno, nije bila predmet ovog rada, o kvalitativnoj analizi dostignuća ne možemo ovdje govoriti, a za takvo nešto potreban je drugačiji pristup i drugačiji rad.

AN OVERVIEW OF THE CONTEMPORARY CROATIAN HISTORIOGRAPHY ON EDUCATION (2000-2018)

Summary

After all of the presented data, we can conclude that the Croatian historiography generally reached notable results regarding the history of education. A part of it came as a result of the institutional work, but we can say that the most of it came as a result of private initiative of historians and other scholars, whether the results are published as monographies or articles in the journals. Several projects were successfully realized, several books were published as well as respectable number of individual articles in various journals. More than fifty names of individual scholars are mentioned in this paper, who has given their contribution in researching the education in the Croatian history. Research efforts have covered different segments of education in the past, as well as different parts of the Republic of Croatia. All of that shows the respectable level of achievements of the Croatian historiography regarding this question, at least in quantity. Taking into consideration that an analysis of the contents of presented publications has not been a subject of this paper, for analysis of quality of the publications the other approach and different kind of paper is necessary.

BIBLIOGRAFIJA

Literatura

- Bezić Nada, Pettanova neobjavljena knjiga 150 godina muzičke škole «Vatroslav Lisinski» - Zagreb, *Arti musices: hrvatski muzikološki zbornik*, vol. 44, br. 2, Zagreb, 2013.
- Božić Tvrtko, Povijest osnovnog školstva u Baški, *Povijest u nastavi*, vol. 10, br. 20, Zagreb, 2012.
- Brlek Tatjana, Razred kumrovečke niže pučke škole: novi stalni postav u Muzeju "Staro selo" Kumrovec, *Informatica museologica*, vol. 42, br. 1-4, Zagreb, 2011.
- D'Alessio Vanni, Politika obrazovanja i nacionalno pitanje u socijalističkoj Jugoslaviji: škole s talijanskim nastavnim jezikom u Istri i Rijeci, *Časopis za suvremenu povijest*, god. 49, br. 2, Zagreb, 2017.
- Dobrić Lara, *List Naša sloga o pitanju školstva u Istri (U razdoblju 1870. – 1874. i 1900. – 1904.)*, Završni rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2016.
- Filipović Sergej, *Reformacija i protureformacija u školskim udžbenicima povijesti u: Međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup Reformacija u Europi i njezini odjeci: Povodom 500. obljetnice Lutherovih teza: Knjižica sažetaka*, Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2017.
- Filipović Sergej, Štrajk učenika osječke Kraljevske velike gimnazije iz 1912. godine, *Časopis za suvremenu povijest*, god. 49, br. 2, Zagreb, 2017.
- Gaćina Škalamera Sonja, Učiteljska zadruga (1865. – 1891.) Najstarija učiteljska udruga u Hrvatskoj, *Časopis za suvremenu povijest*, god. 49, br. 3, Zagreb, 2017.
- Gaćina Škalamera Sonja, Zakon o pučkim školama i preparandijama u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji iz 1874. godine: sto četrdeseta obljetnica hrvatskoga zakona o obveznom obrazovanju, *Anali za povijest odgoja*, god. 13, br. 13, Zagreb, 2014.
- Glavina Frano, *Izvjешće školskoga nadzornika, dekana Pelješca, don Mata Štuka biskupskom konsistoriju u Dubrovniku od 12.*

- rujna 1857. o školskim prilikama u njegovu dekanatu, *Anali za povijest odgoja*, god. 13, br. 13, Zagreb, 2014.
- Glavina Frano, Prilog povijesti pučkoga školstva na poluotoku Pelješcu sredinom 19. stoljeća, *Anali za povijest odgoja*, god. 13, br. 13, Zagreb, 2014.
  - Herout Vjenceslav, Prilog za povijest daruvarskoga pučkog školstva za drugu polovinu 19. stoljeća, *Zbornik Janković*, god. 1, br. 1, Daruvar, 2015.
  - Horbec Ivana, Matasović Maja, Švoger Vlasta, *Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj*, Knjiga I: Zakonodavni okvir, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2017.
  - Horbec Ivana, The 'Quiet Force': The Role of Legal Education in the Disciplining of the Hungarian and Croatian Nobility in the 1760s, *Povijesni prilozi*, god. 53, br. 53, Zagreb, 2017.
  - Horbec Ivana, »Učiti administraciju«: školovanje javnih službenika u 18. stoljeću, *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave*, vol. 9, br. 4, Zagreb, 2009.
  - Ivanković Škrinjar Marijan, Više djevojačke škole ženskih crkvenih redova u Hrvatskoj i Slavoniji na prijelazu stoljeća: prema Zbirci školskih izvješća Hrvatskoga školskog muzeja, *Anali za povijest odgoja*, god. 13, br. 13, Zagreb, 2014.
  - Jagić Suzana, Nastava povijesti u OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog u Ivancu : Aktivnosti tijekom školske godine 2007./2008. utemeljene na suvremenim nastavnim metodama, *Povijest u nastavi*, vol. 6, br. 12, Zagreb, 2008.
  - Jagić Suzana, Povijesne okolnosti osnutka pučkih škola u Višnjici, Ivancu, Maruševcu i Bedinji 1839. godine, *Kaj: časopis za književnost, umjetnost i kulturu*, vol. 42, br. 4-5, Zagreb, 2009.
  - Jagić Suzana, Učiteljstvo kotara Ivanec od sredine 19. stoljeća do 1918. godine, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, vol. 40, br. 1, Zagreb, 2008.
  - Jakarić Vonić Izabela, Građa Hrvatske učiteljske kulturno-pripomoćne zadruge "Ivan Filipović" u Arhivskoj zbirci Hrvatskoga školskog muzeja, *Anali za povijest odgoja*, god. 13, br. 13, Zagreb, 2014.

- Kuić Ivanka, Reforma školstva u vrijeme Druge austrijske uprave u Dalmaciji i knjižnice pučkih škola, *Libellarium*, vol. 1, br. 2, Zadar, 2008.
- Kukurin Branko, Prilozi za povijest školstva na području općine Matulji za vrijeme talijanske fašističke okupacije 1920.-1943., *Problemi sjevernog Jadrana*, br. 12, Zagreb, 2013.
- Lukaš Mirko, Munjiza Emerik, Povijest hrvatskog školstva i pedagogije, Filozofski fakultet Osijek i HPKZ Slavonski Brod, Osijek 2009., 289 str., *Život i škola*, vol. 56, br. 23, Osijek, 2010.
- Manea-Grgin Castilia, Proces opismenjavanja i nastanak lokalne inteligencije kod karaševskih Hrvata u 18. stoljeću, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, god. 14, br. 4-5, Zagreb, 2005.
- Matijević Margareta, Ivica Golec, Povijest školstva u Petrinji 1700.-2000., Matica hrvatska Petrinja, Petrinja, 2000., 561 str., *Croatia Christiana periodica*, vol. 25, br. 47, Zagreb, 2001.
- Milas Mate, Prilog proučavanju povijesti nastave gramatike, *Hrvatski: časopis za teoriju i praksu nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture*, god. XII, br. 2, Zagreb, 2004.
- Miljković Dubravka, Batinić Štefka, Iz povijesti hrvatskoga srednjega školstva u razdoblju od 1918. – 1940., *Napredak: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, vol. 152, br. 3-4, Split, 2011.
- Miljković Dubravka, Iz povijesti osnovne škole u Hrvatskoj u razdoblju od 1918. do 1941., *Odgojne znanosti*, vol. 9, br. 1, Zagreb, 2007.
- Mirošević Franko, Pučko školstvo i pismenost u Zagrebu u Prvom svjetskom ratu, *Anali za povijest odgoja*, god. 13, br. 13, Zagreb, 2014.
- Munjiza Emerik, Napredak o odgoju djevojčica u obveznom hrvatskom školstvu druge polovine XIX. stoljeća, *Napredak: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, vol. 153, br. 2, Split, 2012.
- Naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 6. listopada 1875. br. 4613. kojom se za pučke učione u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji izdaju

- ustanove „o polazku škole“, *Anali za povijest odgoja*, god. 15/16, br. 15/16, Zagreb, 2018.
- NAREDBA od 8. rujna 1875., br. 4069., ob upravi pučkih školah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, *Anali za povijest odgoja*, god. 15/16, br. 15/16, Zagreb, 2018.
  - Orban Kljajić Mica, Slavonska generalkomanda: prilozi za povijest školstva, *Scrinia Slavonica*, br. 13, Slavonski Brod, 2013.
  - Ostajmer Branko, Đakovački učitelj Ivan Kocić Jergović, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, br. 13, Đakovo, 2017.
  - Ostajmer Branko, Učiteljstvo Banske Hrvatske u vihoru Velikoga rata, *Časopis za suvremenu povijest*, god. 49, br. 3, Zagreb, 2017.
  - Pažanin Ivan, Školstvo u trogirskom kraju u 19. i 20. stoljeću, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 42, Zadar, 2000.
  - Rukavina Maja, Povijesni pregled razvoja osnovne škole u Lici s osvrtom na grad Gospić, *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, vol. 58, br. 28, Osijek, 2012.
  - Shek Brnardić Teodora, The Upbringing of Competent and Patriotic Officers: Military Education at the Theresian Military Academy in Wiener Neustadt (1752-1805), *Povijesni prilozi*, god. 53, br. 53, Zagreb, 2017.
  - Šapina Ivana, Opić Siniša, Razvoj školstva u Hrvatskoj Kostajnici, *Napredak: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, vol. 151, br. 1, Split, 2010.
  - Školski i nastavni red za pučke škole u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, *Anali za povijest odgoja*, god. 15/16, br. 15/16, Zagreb, 2018.
  - Španić Ivana, *Osnovno školstvo Narodne republike Hrvatske (1945.-1952.)*, Diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2015.
  - Štefančić Domagoj, Osnovno i srednje školstvo na okupiranog području Republike Hrvatske 1991. – 1995., *Anali za povijest odgoja*, god. 14, br. 14, Zagreb, 2015.
  - Švoger Vlasta, O temeljima modernoga školstva u Habsburškoj Monarhiji i Hrvatskoj, *Povijesni prilozi*, br. 42, Zagreb, 2012.

- Švoger Vlasta, On the Role of Informal Education in 19th-Century Croatia, *Review of Croatian History*, god. 13, br. 1, Zagreb, 2017.
- Švoger Vlasta, The 1848 – 1849 Revolutionary Turmoil – Incentive for Changes in Croatia’s Education System, *Povijesni prilozi*, god. 53, br. 53, Zagreb, 2017.
- Vrbanus Milan, Resistance, Conflicts And Contributions To Organising Education In Slavonia In The 18th And The First Decades Of The 19th Century, *Povijesni prilozi*, god. 53, br. 53, Zagreb, 2017.
- Vučevac Bajt Vesna, Razvoj veterinarskog školstva u svijetu s posebnim osvrtom na prilike u Hrvatskoj, *Acta medico-historica Adriatica*, vol. 4, br. 1, Rijeka, 2007.
- Zakošek Boris, Barun Franz Reyer i osnivanje privatne škole za djevojčice u Voloskom 1884. godine, *Časopis za povijest Zapadne Hrvatske*, br. 2-3, Rijeka, 2008.
- Zgrablić Milan, Začeci i razvoj medicinskih škola u Rijeci, *Acta medico-historica Adriatica*, vol. 4, br. 1, Rijeka, 2007.
- Zorko Ines, Zorko Tomislav, Zajednice doma i škole u Zagrebu 30-ih godina 20. stoljeća i njihova socijalna komponenta, *Anali za povijest odgoja*, god. 15/16, br. 15/16, Zagreb, 2018.

Web reference

Conference Being a student in the Habsburg Monarchy, <http://histedu.isp.hr/conference-being-a-student/> (27. 10. 2018)

Grada za povijest školstva, <http://histedu.isp.hr/grad-a-za-povijest-skolstva/> (27. 10. 2018)

Izložba Biti učenik u Hrvatskoj u dugom 19. stoljeću, <http://histedu.isp.hr/izlozba/> (27. 10. 2018)

Opis projekta, <http://histedu.isp.hr/> (27. 10. 2018)

Radionica za doktorande, <http://histedu.isp.hr/radionica-za-doktorande/> (27. 10. 2018)

Švoger Vlasta: „Zeitungen. Plattform für Debatten über die Modernisierung des kroatischen Schulwesens im 19. Jahrhundert“,

<http://histedu.isp.hr/vlasta-svogger-zeitungen-plattform-fur-debatten-uber-die-modernisierung-des-kroatischen-schulwesens-im-19-jahrhundert/> (27. 10. 2018)

Zagrebačka XV. gimnazija 1964. - 2008. : XV. Matematička - MIOC - XV. Gimnazija, https://books.google.ba/books/about/Zagreba%C4%8Dka_XV_Gimnazija.html?id=9ro1cgAACAAJ&redir_esc=y (28. 10. 2018)

Znanstveni radovi Vlaste Švogger i Ivane Horbec u zborniku radova "Die Kroaten an der Wiener Universität. 650 Jahre Universität Wien", <http://histedu.isp.hr/znanstveni-rad-kroatische-intellektuellen/> (27. 10. 2018)

Znanstveni skup „Hrvatsko školstvo u 20. stoljeću“, <http://www.historiografija.hr/news.php?id=734> (27. 10. 2018)

Župan Dinko, "Prvih deset godina rada škole u Bocanjevcima", <http://histedu.isp.hr/dinko-zupan-prvih-deset-godina-rada-skole-u-bocanjevcima/> (27. 10. 2018)

Župan Dinko, "Školovanje slavonskih šumara u Mariabrunnu (1813-1867) s posebnim osvrtom na Adolfa Danhelovskog", <http://histedu.isp.hr/dinko-zupan-skolovanje-slavonskih-sumara-u-mariabrunnu-1813-1867-s-posebnim-osvrtom-na-adolfa-danhelovskog/> (27. 10. 2018)

UDK 94

ISSN 2303-7539 (print)
ISSN: 2303-8543 (online)

**DRUŠTVO HISTORIČARA TUZLANSKOG KANTONA
ODSJEK ZA HISTORIJU FILOZOFSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U TUZLI**

HISTORIJSKA MISAO HISTORICAL THOUGHT

5

HISTORIJSKA MISAO, GOD. V, BR. 5, 1-194, TUZLA, 2019.